

the Global Counterterrorism Forum provides a unique platform for its members and gives an opportunity to create a safer environment by addressing major counterterrorism challenges. The article also provides an information on the way the United States of America cooperates with countries of the European Union in terms of countering terrorism. It was concluded that countering terrorism is currently the US foreign policy trend and a key aspect of it.

Keywords: *terrorism, US foreign policy, counterterrorism, security.*

УДК 339.92-044.247(4)

Л. О. Дорош

П. В. Штепа

ЄВРОАНТЛАНТИЧНА ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ ЯК ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА БЕЗПЕКОВА СТРАТЕГІЯ НЕЙТРАЛЬНИХ ДЕРЖАВ ЄВРОПИ

Проаналізовано особливості реалізації зовнішньополітичних стратегій нейтралітету та позаблоковості держав Європи (Швейцарія, Австрія, Швеція, Фінляндія та Ірландія). З'ясовано, що для забезпечення своїх національних інтересів та безпеки, європейські нейтральні держави поступаються деякими принципами свого нейтрального статусу. Наголошено, що сучасний нейтралітет європейських держав трансформувалася під впливом інтеграційних процесів, що зумовило відходження практичного втілення концепції від її класичного розуміння.

Ключові слова: *нейтралітет, позаблоковість, інтеграція, Швейцарія, Австрія, Швеція, Фінляндія, Ірландія.*

DOI 10.34079/2226-2830-2019-9-26-99-107

Нейтралітет та позаблоковість є одними з найдавніших, проте актуальних і у наш час, стратегіями держави на міжнародній арені. Сьогодні ці стратегії знаходять втілення у зовнішній політиці багатьох держав світу, зокрема держав європейського регіону (Швейцарії, Австрії, Швеції, Фінляндії та Ірландії). Зміни у міжнародному середовищі, новітні виклики безпеці та глобальні проблеми сучасності зумовлюють необхідність вироблення цими країнами найбільш дієвого курсу їх зовнішньої політики. Тому важливим є з'ясування ефективності таких стратегій як механізму позиціонування держав та засобу захисту їх національних інтересів і гарантування національної безпеки. Варто зазначити також, що сучасний нейтралітет європейських держав трансформувалася під впливом міжнародних умов, які невинно змінюються, що зумовило відходження практичного втілення концепції від її класичного розуміння.

Зміни системи міжнародних відносин наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. спричинили еволюцію розуміння та втілення концепцій нейтралітету у зовнішньополітичній стратегії європейських держав. Конфліктність біполярного світу поступилася місцем активній взаємодії країн та міжнародних організацій в політичній, економічній, безпековій та інших сферах. Для того, щоб ефективно захищати свої національні інтереси в міжнародних умовах постбіполярної системи, нейтральним державам необхідно залучатись до сучасних інтеграційних процесів. Відповідно до свого статусу, кожна нейтральна держава визначає

особисту модель інтеграції в міжнародні структури та взаємодії з ними. Отже, нейтралітет європейських держав зазнає трансформацій, а його строге дотримання поступається активній позиції на міжнародній арені.

Дослідження концепції нейтралітету та позаблоковості не залишаються поза увагою вітчизняних та зарубіжних науковців та публіцистів, котрі висвітлюють різні аспекти цієї проблематики. Наприклад, досить вичерпне дослідження питання формування та трансформації нейтралітету у зовнішній політиці європейських держав надають роботи А. Дирди [5, 6], ці питання також були предметом досліджень інших українських науковців, зокрема О.Ерднієвої, М.Русанова та ін. [1, 7, 12]. Питання взаємодії нейтральних і позаблокових держав Європи із міжнародними організаціями, зокрема із ООН, ОБСЄ, ЄС, НАТО всебічно розкрито у монографії фінських авторів за редакцією Ханни Ойанен [15]. Схожа проблематика присутня також у роботі О. Мельник і В. Клименко [10], В. Мальчикової [9] тощо.

Актуальною темою дослідження зовнішньої політики окремих європейських нейтральних держав стала сфера оборони і безпеки, а також залучення досвіду таких держав при виробленні зовнішньополітичної стратегії України [1, 4, 17]. У цьому контексті варто виокремити роботи І.Рудніцького, П. Грицяя, Л.Голопатюка та А. Горбатюка [3], О. Коломієць [8] та Є. Бурухіної [2].

Серед інших груп джерел, що містять відповідну інформацію та допомогли в здійсненні аналізу досліджуваної в статті проблеми, необхідно виокремити конституції держав, нормативно-правові акти сфери зовнішньої політики, доктрини та «Білі книги» з безпеки і оборони, матеріали інформаційних сайтів урядів та міністерств (департаментів) безпеки і оборони європейських нейтральних та позаблокових держав [13-14], документи та матеріали міжнародних організацій, а також публіцистичні статті та новини, опубліковані на сайтах інтернет-видань [11].

Отож, *метою* статті є визначення особливостей втілення та нових аспектів нейтрального та позаблокового статусу держав європейського регіону, які виникли внаслідок адаптації їх зовнішньої політики та безпеки до сучасних інтеграційних процесів у європейському/євроатлантичному регіонах.

Швейцарська Конфедерація довгий час строго дотримувалась свого нейтралітету. Під час «холодної війни» вона була єдиною державою, що лишилась осторонь вступу до ООН. Проте, враховуючи численні конфлікти періоду краху біполярної системи та усвідомлюючи можливий вплив цих процесів, зокрема і на Швейцарію, уряд та громадяни країни дійшли висновку, що жорсткий нейтралітет більше не відповідатиме інтересам держави [15, с. 54]. У 2002 р. рішенням другого референдуму з цього приводу (перший пройшов у 1986 р., проте підтримка вступу до організації з боку населення була недостатньою) Швейцарія подала заявку, а пізніше – стала повноправним членом ООН [5, С.55]. Через участь у міжнародних операціях під егідою цієї організації Швейцарська Конфедерація засвідчила своє бажання та спроможність активно діяти на міжнародній арені, не зважаючи на свій нейтральний статус [7, с. 76-77].

У 1975 р. Швейцарія була серед держав-підписантів Заключного акту Наради з безпеки і співробітництва в Європі. Діяльність Конфедерації у цій організації підкреслює усвідомлення державою важливості її активної участі у захисті та збереженні миру, насамперед, у європейському регіоні [4, с. 147]. В рамках цієї організації Швейцарія надає пріоритет питанням контролю над озброєнням та роззброєнням, гуманітарній політиці, протидії міжнародній злочинності та тероризму. Держава надає свій цивільний та

військовий персонал для міжнародних миротворчих та моніторингових місій [4, с. 155; 5, с. 76].

Швейцарське ставлення до європейської інтеграції можна визначити як досить обережне та виважене. У 1992 р. держава подала заявку про приєднання до Європейського Союзу. Проте, на референдумі того ж року громадяни не погодили базовий договір між ЄС та Конфедерацією [1, с. 35]. Альтернативою вступу Швейцарії до Союзу стали пакети секторальних договорів, підписані у 2002 та 2004 рр. відповідно, які є базою сьогоденних відносин сторін. Основними інтересами Конфедерації в рамках співпраці із ЄС є підвищення конкурентоздатності своєї економіки, а також вільний доступ до європейських ринків [5, с. 55-56; 7, с. 76-77]. Повноцінний вступ до ЄС, проте, не є пріоритетом швейцарської політики і розглядається, швидше, як опція, а не мета: сучасний стан відносин між Союзом і державою вже надає останній необхідні переваги, до яких у разі членства додаватимуться лише відповідні обмеження.

Співпраця з НАТО проводиться в рамках програми «Партнерство заради миру» (ПЗМ), учасником якої Швейцарія стала у 1996 р. Умови участі та відкритість програми роблять можливими спільні заходи із врахуванням нейтрального статусу Швейцарії [5, с. 55-56; 15, с. 56-57]. ПЗМ розглядається урядом держави, в основному, як ключовий інструмент реформування оборонного сектору, спрямований на досягнення взаємосумісності сил держав-партнерів [10, с. 41-42; 11, с. 87].

На відміну від Швейцарії, Австрія, проголосивши нейтралітет, одразу мала намір стати активним актором міжнародних відносин. У 1955 р., майже одразу після проголошення нейтрального статусу, держава приєдналася до ООН [5, с. 56]. З 1960 по 1991 рр. основним внеском Австрії у діяльність організації була участь у операціях з підтримки миру. Лише у 1991 р., після війни у Перській затоці, уряд держави прийшов до висновку, що її зобов'язання як члена ООН повинні мати пріоритет над вимогами права нейтралітету. З середини 1990-х рр. Австрія приєднується також і до примусових операцій з відновлення миру під егідою ООН [13, с. 30].

Австрія є також активним учасником ОБСЄ. Штаб-квартира організації у Відні є форумом для співпраці між країнами-членами на рівних умовах, що робить необхідний внесок у європейську стабільність, а отже, і в безпеку Австрії [12, с. 180; 13, с. 30-31]. Відтак, через діяльність в рамках ОБСЄ, Австрія робить свій внесок в підтримку миру у європейському регіоні.

У 1995 р. Австрія вступила до Європейського Союзу, адаптувавши своє законодавство до правової системи організації. Варто зазначити, що держава стала частиною Союзу на умовах, які не передбачали жодних застережень стосовно її нейтрального статусу. У 1997 р. Федеральний конституційний закон про нейтралітет було доповнено статтею 23f, що дозволила повноцінну участь Австрії в Спільній зовнішній політиці та політиці безпеки ЄС (СЗППБ), а також її складовій – Спільній політиці безпеки і оборони [10, с. 40; 13, с. 32]. Таким чином, на рівні національного законодавства було задекларовано сумісність нейтрального статусу Австрії з її участю у військовому співробітництві в рамках ЄС. У рамках військової кооперації Австрія також стала однією із 23 країн, які 13 листопада 2017 р. підписали спільне повідомлення про Постійне структурне співробітництво з питань безпеки і оборони (Permanent Structured Cooperation (PESCO)). З 11 грудня 2017 р. держава є учасником цієї програми та її проектів [11; 17].

У 1996 р. Австрія приєдналася до програми «Партнерство заради миру», за допомогою якої розбудовує відносини з НАТО [3, с. 87; 13, с. 33]. Попри нейтральний

статус держави, який формально забороняє Австрії бути членом будь-якого військового блоку, питання про повноцінний вступ до альянсу залишається відкритим. Воно може бути вирішене лише за попередньої згоди австрійського населення (шляхом референдуму) [5, с. 56; 15, с. 12]. Варто зазначити, що перспектива вступу не є питанням сучасного порядку денного австрійського уряду, адже держава, перебуваючи у цілковитому оточенні країн НАТО, вже фактично користується їх захистом.

Нейтральна Швеція проводить не менш активну зовнішню політику стосовно інтеграції у міжнародні структури та діяльності в них. У 1946 р. держава стала членом ООН, а в 1975 р. – співзасновницею ОБСЄ. Під їх егідою Швеція бере участь у миротворчих операціях, які стали традиційним аспектом участі держави, частиною її зовнішньополітичного курсу та внеску у справу збереження миру та безпеки в світі. Мандат Об'єднаних Націй дозволяє Швеції бути учасником такого міжнародного співробітництва, незважаючи на її статус військового неприєднання [8, с. 86; 15, с. 48].

Питання європейської інтеграції завжди було контраверсійним для уряду та громадськості Швеції. Впродовж понад 30-ти років держава відмовлялася приєднатись до європейських структур, аргументуючи це необхідністю зберігати власний суверенітет та нейтральний статус. Заявку на вступ до ЄС Швеція подала лише у 1992 р., а повноправним членом організації стала у 1995 р. [5, с. 57]. Держава, відповідно, приєдналася до СПБО, долучилася до розвитку інтеграції оборонної промисловості країн ЄС, а також до військових операцій Союзу. Проте, незважаючи на досить широку кооперацію в рамках Спільної політики безпеки і оборони ЄС, держава займає дещо відокремлену позицію і відкидає ідею спільної оборони та перетворення Європейського Союзу на оборонну структуру [8, с. 89; 15, с. 42-44]. Тим не менш, Швеція також приєдналася до розширення оборонної співпраці в рамках ЄС, підтримавши програму PESCO. Підписавши угоду 11 грудня 2017 р., держава стала учасником проектів цієї програми [11; 17].

Швеція також співпрацює з НАТО з 1994 р. у рамках «Партнерства заради миру». Сьогодні шведські збройні сили беруть участь у ініціативах програми, спільних навчаннях, процесі реформування систем озброєнь для забезпечення сумісності тощо [8, с. 90-91]. Таким чином, політика Швеції щодо неприєднання до військових альянсів, поєднана із співпрацею з НАТО, – активний внесок держави у розбудову міжнародної безпеки та європейської безпекової архітектури зокрема [15, с. 43]. Водночас, за результатами опитувань громадськості, більшість населення Швеції продовжує підтримувати традиційний нейтральний статус держави, а тому, країна не поспішає набувати остаточного членства в альянсі [5, с. 57; 8, с. 91].

Окрім співпраці із вищенаведеними міжнародними організаціями, Швеція залучена до регіонального співробітництва. У квітні 2011 р. вона спільно із Данією, Фінляндією, Ісландією та Норвегією ухвалила Скандинавську декларацію про солідарність, яка є основою для співпраці у протидії викликам безпеці регіону [10, с. 42-43]. У 2009 р. ці ж держави утворили структуру NORDEF (Nordic Defence Cooperation), що передбачає політичну, військову та оборонну кооперацію Нордичних країн. Метою організації є зміцнення оборонних можливостей країн-учасниць та сприяння прийняттю ефективних спільних рішень у зазначених сферах [16].

Фінляндія стала членом ООН у 1955 р. та співзасновницею ОБСЄ у 1975 р. Внесок держави в обидві міжнародні організації, в основному, полягає в участі у миротворчих місіях та операціях. У зовнішньополітичних документах Фінляндії участь держави у миротворчих операціях під егідою ООН та ОБСЄ визначається як предмет фінської

стратегії безпеки та оборонної політики, засіб закріплення міжнародного становища Фінляндії, а також механізм накопичення досвіду у сфері управління конфліктами для розвитку власних національних сил оборони [2, с. 53].

Після завершення блокового протистояння періоду «холодної війни» та денонсації Фінляндією положень Паризького мирного договору 1947 р. і Договору з СРСР 1948 р., нова інтерпретація фінського нейтралітету дозволила державі приєднатися до Європейського Союзу. У 1995 р. Фінляндія стала повноправним членом організації без жодних застережень, відзначаючи, проте, своє бажання залишатися нейтральною. Принципи фінського статусу при вступі до ЄС були визначені як «особливий внесок у справу миру і безпеки в Європі» [5, с. 58; 15, с. 21]. Нове формулювання цих принципів дозволило Фінляндії брати участь у СЗППБ та її частині – Спільній політиці безпеки та оборони ЄС [1, с. 46; 2, с. 52]. Держава також підтримала ініціативу розширення військової співпраці країн Союзу через Програму структурного співробітництва з питань безпеки і оборони [11; 17].

У 1994 р. Фінляндія приєдналася до програми НАТО «Партнерство заради миру» і, відповідно, до її ініціатив та військово-технічного співробітництва. Не зважаючи на позаблоковий статус і формальну відсутність членства в організації Північноатлантичного договору, Фінляндія приєднується до миротворчих операцій альянсу, вважаючи їх важливим аспектом підтримки трансатлантичної безпеки та розвитку військових сил держав-партнерів [2, с. 52]. Ідея повноцінного приєднання держави до НАТО піднімалась впродовж історії, проте, не набувала остаточного вирішення. Загалом, позиція уряду залишається незмінною на користь збереження позаблокового статусу держави [6].

Як і для Швеції, безпекова кооперація Скандинавських країн має важливе значення для Фінляндії. Основною метою цієї співпраці є збереження безпеки і стабільності в країнах північного регіону, а також розвиток регіонального оборонного, економічного, культурного співробітництва. У 2009 р. Фінляндія разом з іншими скандинавськими державами стала співзасновницею NORDEFCO, а в 2011 р. – підписала Скандинавську декларацію про солідарність [10, с. 43].

З 1955 р. Ірландія є членом ООН, яку розглядає як основу міжнародної системи колективної безпеки та гаранта національної безпеки за відсутності міжнародних гарантій її нейтрального статусу. З моменту приєднання до Організації Об'єднаних Націй, держава засвідчила готовність надавати власні збройні сили для участі у миротворчих операціях ООН та ОБСЄ. Участь у цих місіях Ірландія розглядає як власний внесок у міжнародні мир та безпеку, а самій ООН надає визначального значення у питанні міжнародної колективної оборони [15, с. 31-32].

Ірландія також є членом Європейського Союзу з 1973 р. Відповідно, держава бере участь і у Спільній політиці безпеки і оборони ЄС та місіях організації. Важливо зазначити, що цю діяльність Ірландія розглядає як один з аспектів свого внеску у миротворчу роботу ООН, а саму СПБО – як логічний крок у розвитку миротворчості та управління кризами [15, с. 32]. Проте, ірландський уряд заперечує можливість перетворення ЄС на оборонну організацію, адже участь держави у спільній європейській обороні заборонена статтею 29.4.9 Конституції: «держава не прийме рішення Європейської ради щодо встановлення спільної оборони відповідно до статті 42 Договору про Європейський Союз, у питаннях, де ця спільна оборона залучатиме державу» [14]. Так, Ірландія не одразу підтримала спільне повідомлення держав-членів ЄС про PESCO від 13 листопада 2017 р. Про свій намір приєднатися до програми держава повідомила

Європейську Раду лише перед остаточним підписанням угоди про співробітництво 7 грудня 2017 р. [9; 17].

З 1999 р. Ірландія бере участь у «Партнерстві заради миру» НАТО. Держава, проте, не має індивідуальних програм із альянсом і не прагне стати повноцінним його членом, що пояснюється географічною віддаленістю держави від потенційних джерел агресії та наявністю єдиного сухопутного сусіда – Великої Британії, одного з провідних членів НАТО, домінування якого Ірландія остерігається насамперед. Ці фактори не сприяють прихильності ідеї приєднання до альянсу ані в урядових колах, ані серед громадськості [5, с. 60].

Відтак, нейтральні держави, незважаючи на свій статус, активно приєднуються до глобальних та регіональних інтеграційних об'єднань. Усі вони є членами найбільш вагомих для миру і безпеки у світі та європейському регіоні ООН і ОБСЄ, співпрацюють з НАТО в рамках програми ПЗМ, а чотири з них є повноцінними членами Європейського Союзу та реалізують у його рамках Спільну політику безпеки і оборони. Окрім цього, останні підтримали створення Постійного структурного партнерства з питань безпеки і оборони (PESCO) та беруть участь у його проектах. Таким чином, бачимо, що нейтралітет держав Європи поступається активній позиції на міжнародній арені, яка забезпечує їх внесок у вирішення глобальних проблем сучасності та підтримки миру і безпеки у світі (Таблиця 1).

Таблиця 1

Участь нейтральних держав Європи у міжнародних організаціях (програмах організацій) та регіональних системах колективної безпеки

Країна	Міжнародні організації та програми				
	ООН	ОБСЄ	ЄС	НАТО ПЗМ	NORDEFSCO
Швейцарія	+	+	-	+	-
	(з 2002 р.)	(з 1975 р.)		(з 1996 р.)	
Австрія	+	+	+	+	-
	(з 1955 р.)	(з 1975 р.)	(з 1995 р.)	(з 1995 р.)	
Швеція	+	+	+	+	+
	(з 1946 р.)	(з 1975 р.)	(з 1995 р.)	(з 1994 р.)	(з 2009 р.)
Фінляндія	+	+	+	+	+
	(з 1955 р.)	(з 1975 р.)	(з 1995 р.)	(з 1994 р.)	(з 2009 р.)
Ірландія	+	+	+	+	-
	(з 1955 р.)	(з 1975 р.)	(з 1973 р.)	(з 1999 р.)	

Глобальні зміни міжнародної системи наприкінці ХХ ст. спричинили виникнення нових викликів та загроз, і, відповідно, перегляд підходів до національної безпеки і оборони держав. Нейтральний статус європейських держав у його традиційному розумінні поступово зазнає змін. Для забезпечення своїх національних інтересів та безпеки в сучасних умовах міжнародного середовища, європейські нейтральні держави поступаються деякими принципами свого нейтрального статусу. Тим не менш, нейтралітет і позаблоковість традиційно декларуються у зовнішньополітичних документах держав, адже, на їх переконання, є дієвими і забезпечують необхідний захист інтересів і безпеки держав на міжнародній арені.

В більшості таких держав статуси нейтралітету та позаблоковості мають підтримку як серед урядових кіл, так і у громадськості. Трансформуючи властивості і трактування, нейтральні і позаблокові держави не поспішають відмовлятися від усталених механізмів здійснення своєї зовнішньої політики і продовжують наголошувати на їх першочерговості. Як політичні еліти, так і громадськість нейтральних держав Європи вбачають у нейтральному статусі своєї держави ключовий принцип її зовнішньої політики, достатньо ефективний, аби гарантувати безпеку країни та її мешканців. Нейтралітет є одним з найважливіших аспектів їх національної ідентичності. Водночас, сьогодні постійний нейтралітет держав визнається сумісним із участю в ООН та ОБСЄ та їх місіях і операціях, співпраці з програмами НАТО, членством у ЄС. Загалом, збереження нейтралітету та позаблокового статусу, який надає широкі можливості співпраці з іншими державами та забезпечує можливість активної участі у розбудові європейської системи безпеки, залишатиметься актуальним у зовнішньополітичній стратегії окремих держав Європи у коротко- та середньостроковій перспективі.

Список використаної літератури

1. Бараш Ю. Н. Європейський нейтралітет і невизначеність України / Ю. Н. Бараш, О.І. Їжак, Г. І. Мерніков; під ред. А. І. Шевцова. – Дніпропетровськ : ДФ НІСД, 2002. – 166 с. ; Barash Yu. N. Yevropeyskiy neitralitet i nevyznachenist Ukrainy / Yu. N. Barash, O.I. Yizhak, H. I. Mernikov; pid red. A. I. Shevtsova. – Dnipropetrovsk : DF NISD, 2002. – 166 s.
2. Бурухина Е. Н. Политика безопасности и обороны Финляндии в отношении ЕС, НАТО, ПРМ и стран Северной Европы в XXI веке / Е. Н. Бурухина, Н. В. Ковалевская // Историческая и социально-образовательная мысль. – 2016. – Т. 8, № 6/1. – С. 51-55 ; Burukhina Ye. N. Politika bezopasnosti i oborony Finlyandii v otnoshenii YeS, NATO, PRM i stran Severnoy Yevropy v XXI veke / Ye. N. Burukhina, N. V. Kovalevskaya // Istoricheskaya i sotsialno-obrazovatel'naya mysl. – 2016. – Т. 8, № 6/1. – S. 51-55.
3. Вплив політики нейтралітету європейських нейтральних країн на трансформацію завдань військового співробітництва їх збройних сил / І. А. Рудніцький, П. М. Грицай, Л.С. Голопатюк, А. О. Горбатюк // Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України. – 2013. – № 1. – С. 82-89 ; Vplyv polityky neitralitetu yevropeyskykh neitralnykh krain na transformatsiiu zavdan viiskovoho spivrobitnytstva yikh zbroinykh syl / I. A. Rudnitskiy, P. M. Hrytsai, L.S. Holopatiuk, A.O. Horbatiuk // Zbirnyk naukovykh prats Tsentru voienno-stratehichnykh doslidzhen Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy. – 2013. – № 1. – S. 82-89.
4. Государства Альпийского региона и страны Бенилюкс в меняющейся Европе / под ред. В. Я. Швейцера. – Москва : Весь мир, 2009. – 544 с. ; Gosudarstva Alpiyskogo regiona i strany Benilyuks v menyayushcheysya Yevrope / pod red. V. Ya. Shveytsera. – Moskva : Ves mir, 2009. – 544 s.
5. Дирда А. О. Особливості формування нейтралітету у зовнішній політиці європейських країн [Електронний ресурс] / А. О. Дирда // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2015. – Вип. 125, Ч. 1. – С. 53-66. – Режим доступу : <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/2659/2363> ; Dyrda A. O. Osoblyvosti formuvannia neitralitetu u zovnishnii politysi yevropeyskykh krain [Elektronnyi resurs] / A.O. Dyrda // Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn. – 2015. – Vyp. 125, Ch. 1. – S. 53-66. – Rezhym dostupu : <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/2659/2363>

6. Дирда А. О. Фінська політика нейтралітету: новий етап у зовнішній політиці чи еволюція «фінляндизації» [Електронний ресурс] / А. О. Дирда // Міжнародні відносини Серія "Політичні науки". – 2017. – № 14. – Режим доступу: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/viewFile/3064/2752 ; Dyrda A. O. Finska polityka neutralitetu: novyi etap u zovnishnii politytsi chy evoliutsiia «finliandyzatsii» [Elektronnyi resurs] / A. O. Dyrda // Mizhnarodni vidnosyny Seriiia "Politychni nauky". – 2017. – № 14. – Rezhym dostupu: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/viewFile/3064/2752

7. Ерднієва О. В. Принцип нейтралітету в зовнішній політиці Швейцарії / О. В. Ерднієва // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Серія : Історія. – 2014. – Т. 241, Вип. 229. – С. 74-79 ; Erdniieva O. V. Pryntsyp neutralitetu v zovnishnii politytsi Shveysarii / O.V. Erdniieva // Naukovi pratsi [Chornomorskoho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly kompleksu "Kyievo-Mohylianska akademiia"]. Seriiia : Istoriia. – 2014. – Т. 241, Вуп. 229. – S. 74-79.

8. Коломієць О. Безпекова парадигма Скандинавського нейтралітету: на прикладі Фінляндії та Швеції / О. Коломієць // Проблеми міжнародних відносин : зб. наук. праць. – 2012. – № 6. – С. 81–98 ; Kolomiets O. Bezpekova paradyhma Skandynavskoho neutralitetu: na prykladi Finliandii ta Shvetsii / O. Kolomiets // Problemy mizhnarodnykh vidnosyn : zb. nauk. prats. – 2012. – № 6. – S. 81–98.

9. Мальчикова В. PESCO как элемент евроатлантической безопасности [Электронный ресурс] / В. Мальчикова // Военно-политическая аналитика. – 2018. – 17 апреля. – Режим доступа : <http://vpoanalytics.com/2018/04/17/pesco-kak-element-evroatlanticheskoy-bezopasnosti/> ; Malchikova V. PESCO kak element evroatlanticheskoy bezopasnosti [Elektronnyy resurs] / V. Malchikova // Voенno-politicheskaya analitika. – 2018. – 17 aprelya. – Rezhim dostupa : <http://vpoanalytics.com/2018/04/17/pesco-kak-element-evroatlanticheskoy-bezopasnosti/>

10. Мельник О. Нейтралітет у євроатлантичному вимірі: історія і сучасність / О. Мельник, В. Клименко // Національна безпека і оборона. – 2012. – № 2-3. – С. 38-44 ; Melnyk O. Neitralitet u yevroatlantlychnomu vymiri: istoriia i suchasnist / O. Melnyk, V. Klyumenko // Natsionalna bezpeka i oborona. – 2012. – № 2-3. – S. 38-44.

11. Райхель Ю. Путин у прольоті: як Європа зміцнює оборону [Електронний ресурс] / Ю. Райхель // Politeka. – Режим доступу : <https://politeka.net/ua/reading/539518-putin-v-prolete-kak-evropa-ukreplyaet-oboronu/> ; Raikhel Yu. Putin u proloti: yak Yevropa zmitsniuie oboronu [Elektronnyi resurs] / Yu. Raikhel // Politeka. – Rezhym dostupu : <https://politeka.net/ua/reading/539518-putin-v-prolete-kak-evropa-ukreplyaet-oboronu>

12. Русанов М. С. Нейтралітет Австрії в контексте співробітництва з міжнародними організаціями / М. С. Русанов, Н. В. Шарапова // Вестник Московского университета МВД России. – 2015. – № 11. – С. 176-181 ; Rusanov M. S. Neytralitet Avstrii v kontekste sotrudnichestva s mezhdunarodnymi organizatsiyami / M. S. Rusanov, N.V. Sharapova // Vestnik Moskovskogo universiteta MVD Rossii. – 2015. – № 11. – S. 176-181.

13. Annex Security and Defence Doctrine, Analysis, Draft Expert report as of 23 January 2001 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.bundesheer.at/suche/index.php?q=ANNEX+SECURITY+AND+DEFENCE+DOCTRINE+Analysis+Draft+Expert+Report&search=>

14. Department of Defence of Ireland [Electronic resource]. – Mode of access : <https://www.defence.ie/>

15. Neutrality and non-alignment in Europe today [Electronic resource] / ed. by H. Ojanen. – Espoo: The Finnish Institute of International Affairs, 2003. – 71 p. – Mode of access : https://www.files.ethz.ch/isn/10696/fiia_neutrality.pdf

16. Nordic Defence Cooperation [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.nordefco.org/>

17. Wiegold T. Vollzugsmeldung: PESCO, mehr Zusammenarbeit in der Verteidigung, in Kraft (Update) [Electronic resource] / T. Wiegold // Augen geradeaus! – Mode of access : <https://augengeradeaus.net/2017/12/vollzugsmeldung-pesco-mehr-zusammenarbeit-in-der-verteidigung-in-kraft/>

Стаття надійшла до редакції 27.09.2019 р.

L. Dorosh

P. Shtepa

EURO-ATLANTIC AND EUROPEAN INTEGRATION AS A FOREIGN POLICY SECURITY STRATEGY OF NEUTRAL STATES OF EUROPE

The implementation peculiarities of the foreign policy strategies of neutrality and non-alignment of European states (Switzerland, Austria, Sweden, Finland and Ireland) have been analyzed. The implementation features and new aspects of the neutral and non-aligned status of the European region countries, arising as a result of their foreign and security policy adaptation to modern integration processes in the European / Euro-Atlantic region have been identified. It has been found out that in order to effectively defend their national interests within a post-bipolar international system, neutral states need to be involved into modern integration processes. According to their status, each neutral state determines its own model of integration and interaction with international structures. It is claimed that in order to ensure their national interests and security, European neutral states concede some of the principles of their neutral status. The five neutral countries are revealed to be the member-states of international organizations (UN, OSCE), to participate in “Partnership for Peace” NATO program, and the four of them are ascertained to have joined the EU and to take part in its Common Security and Defense Policy. It is highlighted that both the government and the public in the majority of states considered support neutral and non-aligned status. Coincidentally, the modern neutrality of European states is transforming under the influence of integration processes, resulting into the deviation of the concept practical implementation from its classical understanding. The neutrality of European states has been proofed to be undergoing the transformation, thus, a strict adherence to it is inferior to an active position on the international arena.

Keywords: neutrality, non-alignment, integration, Switzerland, Austria, Sweden, Finland, Ireland.